

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejuje:

Jakob Dimnik,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

St. 22. Ljubljana, 16. listopada 1895. XXXV. leto.

Vsebina: Anton Klodič, vitez Sabladoski. Ob 25 letnici deželnega šolskega nadzorništva. — Jos. Ciperle: Narodna vzgoja. — Občni zbor „Zaveze slov. učiteljskih društev.“ — Davica — nevarna otroška bolezen. — Listek. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Anton Klodič, vitez Sabladoski.

Ob 25 letnici deželnega šolskega nadzorništva.

Dné 4. listopada je minulo 25 let, odkar posluje na Primorskem kot deželni šolski nadzornik velezaslužni gosp. Anton Klodič, vitez Sabladoski. Umevno je, da je občespoštovanemu in priljubljenemu jubilarju došlo tem povodom mnogo čestitk od blizu in daleč. Prvi je čestital jubilarju c. kr. namestnik v Trstu vitez Rinaldini, za tem pa dvorni svetovalec pl. Krekieh; potem so prišli na vrsto drugi uradniki — Iz Gorice so došle v Trst tri deputacije. V imenu učiteljskega osebja na učiteljišču in obeh vadnicah so prišli gg.: ravnatelj Hafner, prof. Motz, učit. Skubin in jedna učiteljica; izročili so mu umetniški izdelan album s slikami vsega osebja. — Za učiteljstvo goriškega okraja so došli gg.: ces. svet. Fran Vodopivec in nadučitelj Jug iz Solkana in Lovrenčič iz Št. Petra; tudi oni so izročili lep album s fotografijami odbora učiteljskega društva. — Imenom učiteljev slovenščine (stalnih in začasnih) sta se poklonila gg. prof. Plohl in Kragelj, ki sta mu izročila krasno prigodno pesem, lično tiskano v „Goriški tiskarni“ na kartonu; zložil jo je g. dr. Hilarij Zorn, a podpisalo se je devet profesorjev. — Kopersko učiteljsko društvo je pa imenovalo viteza Klodiča svojim častnim članom prigodom te njegove 25-letnice. Ličen diplom mu je že izročilo.

Gospod deželni šolski nadzornik vitez Klodič-Sabladoski stekel si je v svoji dolgoletni, odgovorni službi ne-le mnogih zaslug kot strokovnjak v šolstvu ter dosegel s tem Najvišje priznanje, ampak pridobil si je radi svojih osebnih ljubeznjivih lastnostij prijateljev v vseh slojih.

Anton vitez Klodič-Sabladoski je — kakor piše „Soča“ — beneški Slovenec. Rojen je bil l. 1836. pri Hlodičih pod Livkom na uni strani Matajurja. Po materi je poljske krvi. Ne vemo natančno kakó, ali zdi se nam, da stari oče Sabladoski je bil vojak pod Napoleonom; ostal je na Beneškem, kjer se je oženil. Jeden sin je postal duhovnik, ki je služboval nad 30 let na Livku, a njegova sestra je bila — Klodičeva mati.

Le naravno je, da je mali Klodič pogosto zahajal k stricu „nuncu“ na bližnji Livek. Ta mu je pomagal, da se je izšolal; pri njem je navadno preživel večino šolskih počitnic. — Naravno, da se je Klodič pozneje vedno hvaležno spominjal svojega strica, kar dokazuje posebno okolnost, da je vzel njegovo imé Sabladoski kot pridevek, ko mu je podelil presv. cesar vitežki naslov za zasluge, katere si je stekel za svoj razvoj ljudskega šolstva na Primorskem.

Že v svojih mladih in dijaških letih je Klodič pogosto zahajal v sosednji Kobarid, ki je postal, rekli bi, njegova druga domovina. — Tam se je že zgodaj seznanil s slovečo in imovito kobariško rodbino — Pagliaruzzijevo, ki je pozneje postavila temelj njegovi rodbinski sreči in tudi imovitosti. (Prva soproga mu je kmalu umrla; zapustila mu je nadepolnega sina Antona, ki je bil zelo nadarjen mladenič, posebno izboren slikar. Ali umrl je tudi on v mladeniški svoji dobi kakih 20 let. Druga soproga je bila zelo izobražena starejša hči Matilda Pagliaruzijeva, sestra proslavljenega pesnika Krilana — najmlajšega sina Josipa. Dva starejša sinova sta umrla nagle smrti; mlajši hčeri Mimi in Adela ste umrle v Gorici pred 6 in 7 leti, da je ostala takó kot edina potomka te znamenite rodbine prej imenovana gospa Matilda Klodičeva.)

Klodič si je izvolil filologijo in je postal profesor najpoprej v Gradcu in potem v Splitu (Dalmacija). Od l. 1864. do 1867. je učil latinščino in grščino na mestni gimnaziji v Trstu. To službo je opustil in čakal na službo na c. kr. gimnaziji v Gorici. Ta čas je živel v dragem mu Kobaridu, kjer je bilo takrat veliko zanimanja za — predelsko železnico. In oni prosti čas ga je spodbudil, da je spisal igro v verzih — „Novi svet“, ki se je premenila pozneje v „Materin blgoslov“. (Tiskana je bila l. 1868., pozneje menda l. 1875., a najzadnje v „Slovanski knjižnici“ l. 1895.) Večina oseb je vzeta iz življenja, celó imena so ostala prava. Originalna moža Vinklič in Leščar

živita še danes, učitelj je še danes nadučitelj v Kobaridu, zdravnik Kormüller je n. pr. umrl letos v Kastvu.

Leto pozneje je prišel za profesorja v Gorico, a 4. listopada 1870. je bil imenovan deželnim šolskim nadzornikom za slovenske in laške šole v Trstu in okolici, za vse ljudske šole v Istri, za učiteljišča in slovenske ljudske šole na Goriškem. — V tej službi je ostal do danes, le da je po smrti bivšega deželnega šol. nadzornika srednjih šol, Gnada, tudi nadzornik za slovenščino na teh šolah (l. 1886.)

Ta delokrog je pač obširen, znamenit. Pred njegovimi očmi je narastlo tudi naše šolstvo do one stopinje, ki je zares v čast in ponos deželi goriški. Ne bojimo se oporekanja, ako zatrdimo, da ljudsko šolstvo na Goriškem svetí pred vsakim drugim na Slovenskem, kajti tu imajo narodno šolo že od prvega početka, a učiteljstvu se ni bilo nikdar boriti s kakimi nemškutarskimi nadzorniki. Učiteljstvo se pa vzgaja na učiteljiščih v Kopru in Gorici, kjer se poučuje največ predmetov v narodnem jeziku, v prvem tečaju celo vsi predmeti, a še le v drugem se poučujeta v nemščini dva predmeta. Slovenščina nima niti na učiteljiščih v Ljubljani tolikega obsega. — Da za tako uredbo našega šolstva vitez Klodič ni brez zaslug, to nam lahko veruje vsakdo, a prav to je bilo, je in bo velikega pomena za duševni razvoj našega naroda. — Učne načrte za ljudske in meščanske šole je izdal v štirih jezikih: v nemškem, italijanskem, slovenskem in hrvaškem: res, da je imel pomočnikov, kajti delo je vsestransko obsežno, toda vodeči duh je bil on. — Sam presv. cesar je odlikoval moža za tako delovanje z redom železne krone III. vrste, povišan je bil v viteza s pridevkom Sabladoski, kakor smo omenili že zgoraj.

Vitez Klodič je izdal, kakor smo omenili, svoj „Materin blagoslov“ že tretjokrat; zadnja izdaja je najboljša. — Poleg tega je izbral in uredil pesmi in druge spise svojega svaka Krilana — Josipa Pagliaruzzija. Drugi zvezek pesmij izide 15. grudna v dvojnatem snopiču „Slovanske knjižnice“. Več Krilanovih pesmij je spretno preložil na nemški jezik in jih priobčil v „Oesterr.-Ungar. Revue“. O jeziku beneških Slovencev je napisal več razprav; v tem narečju (v šempeterskem) je priobčil nekaj pravljic v bivši Marušičevi „Domovini“.

Že iz delovanja samega spoznamo, da je ostal vitez Klodič vedno zvest sin svojega naroda, katerega ni zatajil nikdar. Veliko imamo Slovenci celó slovečih mož, pisateljev, pesnikov in politikov, katerih otroci so renegati, dà, očitni naši nasprotniki, da mora v srce zaboleti slehrnega Slovenca, ko čuje njih ime! Toda vitez Klodič, dasi v visoki službi v Trstu živeč, vzgojil je svoje nadarjene otroke

v narodnem duhu. V vseh šolah so bili zapisani kot Slovenci, a slovenščine so se pridno učili, da jo dobro poznajo ne le v govoru, ki je občevalni jezik v domačem krogu, nego tudi v pisavi. — Navajamo te podrobnosti iz zasebnega življenja, kajti one najbolj osvetljujejo moža, na katerega moremo biti Slovenci ponosni. Čast in slava mu!

Zaključujemo te vrstice z iskreno željo, da bi ljubi Bog vrlega slovenskega šolnika, dobrega rodoljuba, pisatelja slovenskega ter iskrenega podpornika in prijatelja ljudskega učiteljstva in šolstva še mnogo let ohranil zdravega in zadovoljnega na svojem mestu v daljni razvoj in napredek ljudskega šolstva ter v prid in blagor ljudskega učiteljstva!

Národna vzgoja.

(Spisal Jos. Ciperle.)

83.

In neumniki — pravi dalje oni pregovor — govore tudi resnico. To se pravi, če jo vedó. Nekoč imeli so tako zvani dvorni norci jedini privilegij, govoriti z vladarjem prav odkritosrčno. Ti norci pač niso bili navadni norci, kojim se meša pamet. A čudno, da so se imenovali od nekoč oni ljudje norci, ki so smeli razodeti komu svobodno svoje menenje. Ta beseda kaže dovolj, v kaki časti, ali boljše rečeno, v kaki nečasti je bila vedna resnica. Pač karakteristično znamenje propada človeškega.

Zato poreče prav lahko marsikdo: Čemu vzgojati človeka k resnicoljubji, saj se tudi dan danes boljše živi z lažjo! Žalibog, da je res tako. Toda to ni nikakor naraven položaj, in brezvesten bi bil oni pisatelj slovenski, ki bi z vso silo ne deloval na to, da se utrdi zopet med narodom ona lepa čednost, s kojo so se tudi kaj lepo odlikovali naši pradedje, in ta je resnicoljubje. Še pred par desetletji odlikovali so se slovenski možje s to krepostjo. A žalostne socialne razmere našega naroda ostrupile so kakor tudi drugod to krepost. Za to kličem sedaj, in Bog daj, da bi ta klic ne bil brezvspešen: Slovenci gojite, čuvajte resnico, ako vam je to morda tudi v sedanjem času dostikrat v škodo. Verjemite mi, da take žalostne razmere, kot so današnje, da se z lažjo toliko doseže in z resnico tako malo, niso naravne, in tudi trpeti ne morejo dolgo. Ne pospešujte jih vsaj s svojim vedenjem. In če nam je stokrat na kvar naše resnicoljubje, nič ne dé. Boljše je krivico trpeti, nego jo širiti z lažjo.

84.

Še mnogo družih lastnostij je, s kojimi so se odlikovali stari Slovani, in sicer poštenje, gostoljubnost, pohlevnost, treznost i. t. d. Surovosti niso poznali, in to se pravi veliko v onih starodavnih časih, ko je grmel po celi Evropi boj in pobjoj. Po vsej pravici vprašamo se lahko: Čemu je bilo treba osuroveti v sedanjem času sem ter tje našemu narodu? Čemu je treba onih krvavih preteпов, ki se dogajajo dostikrat po naših selih? Čemu je vse to? Nikarte mi praviti, da se to dogaja tudi pri družih narodih. Naj se dogaja, kjer se hoče; pri nas tega ni treba. Surovost bi rekel celó Kanibalcem ni prirojena. Še Kanibalcu je ni potreba, ako se poblaži njega srce. A Slovenci imamo že od doma blago srce, toliko stoletij smo živeli s tem blagim srcem srečni in zadovoljni, toliko stoletij blažila je vera naše srce, a vendar to vse naj bi bilo nekaterim naših rojakov bob v steno. Res je sicer tudi to, da je skoro vsacemu žal pozneje, da je bil surov v tem ali onem slučaji. Toda ves kes in vsa pokora ne more opravičiti surovega postopanja. Ali ni škoda, da surovost vniči toliko sil naših, koje bi si dale tako lahko porabiti v prid naše lepe domovine? Ali ni škoda, da sedé po ječah sinovi našega naroda radi surovosti? Ali ni škoda, da zgubljaajo vsled tega svoja politična prava in dostikrat celo svoja imetja? Kam pridemo, ako ne damo slovo oni grdobi, ki se imenuje surovost? Dovolj ji je bilo žrtev, ni jih treba več. Naši pradedje so bili lahko brez nje v najburnejših časih; čudno bi moralo biti, da bi mi dan danes ne mogli biti.

85.

Sicer so pa tudi stari Slovani bili radi veseli. Radi so poslušali godbo, radi so peli tudi radi so rajali. Slovansko petje je še sedaj na jako dobrem glasu povsod, slovanske narodne pesmi odlikujejo se po svoji milobi in krasoti pred vsemi drugimi; one so pravi pravcati izraz narodnega mišljenja in narodnega občutka. One nam kažejo Slovana, kakoršen je v istini: dober, pohleven, miroljuben in usmiljen. Iz njih ravno vidimo, da vse njegove slabe lastnosti niso njegova prvotna last, ampak da si jih je prisvojil še le v teku časa vsled neugodnih socijalnih in duševnih okolnosti. Saj vidimo, kjerkoli se je razvijal slovanski živelj samostojno na svoji lastni slovanski podlagi, kakor n. pr. na Ruskem, tam ostal je narod nepokvarjen, skromen in blag. Saj je znano, da Rus naj si bode še tako pijan, ne zdivja nikdar, ampak jame poljubovati svojega soseda. Z začudenjem in veseljem je gledati pijane Ruse. A poglejmo nasprotno naše pijane kmete. Tu je čuti le tolik pesti ob mizo, priduševanje, kreg in prepir, koji razsodi slednjič krepelec in planka, ki zmehča vsaj nekoliko trde kmečke buče.

Ali bi to ne moglo biti drugače? Ali res ni mogoče se povrniti več k onim našim starim lepim krepostim, s kojimi so se odlikovali naši predniki? Ni težko, celo samozatajevanja ni treba pri nas; kajti samo takrat v istini zatajimo svojo natoro, kedar storimo kako grdobo. Mi nismo malopridni, a biti hočemo po vsi sili. Usmiljenjuje naše je naravno, naša krutost nenaravna; naše prijateljstvo je pristrčno in trdno, naše sovraštvo ni nikakor vtemeljeno v naši naravi. Kaj nam je treba tedaj družega, nego delati jedino to, kar nam veleva naša narava, naše srce in naša pamet. A srce naše, in to je poštovati povsod in pred vsem, veleva nam vedno in vedno: Slovan bodi plemenit, bodi dober človek!

Kakor po petji, tako se odlikuje Slovan tudi po svoji ljubezni. Čuli smo že v nekem prejšnjem poglavji, da tudi tu ne vodi Slovana le mesenost in strast, ampak pred vsem skrb za svoje potomstvo. Ta plemeniti občutek ne da se tako lahko iztrebiti mu iz srca, in gorje onemu, ki bi si hotel prisvojiti ono žensko bitje, za koje se mu je vnelo srce. A žalibog, da se prenagli on tolikokrat, in da se krvavo maščuje nad onim, ki mu hoče izneveriti ono žensko bitje. V tem slučaju pozabi on prerad, da je Slovan, da se čudno strinja z ljubeznijo krvav pobjoj. Ni je hujše spake, ni bolj nenaravnega delovanja, nego pobjoj radi ljubice. Čisto naravno je sicer, da se zaljubita dva v jedno in isto dekle; a čisto naravno je pa tudi zopet, da odstopi oni, ki ima manj pravic do nje takoj, ko izve o položaji. To je tako naravno, tako samo ob sebi umevno, da se moramo res čuditi, da se ne vrši vselej in povsod.

S pobjojem polastiti se ženskega bitja, to ne kaže plemenite ljubezni, to kaže osurovelo in spačeno srce.

Slovenec ljubi tudi svoje otroke. Naj jih ima pri vsem svojem uboštvu še toliko, nikdar mu ne pride v glavo, da bi tožil in se jezil radi tega. Tolaži se rad z izrekom: Ako jih ne bom preživel jaz, bode jih Bog! Mnogo otrok, mnogo božjega blagoslova! — to je drug jako značilen izraz njegov. Ljubezen Slovenca do svojih otrok kaže se dalje tudi v tem, da ne da rad otrok iz svojega varstva in iz svojega doma. Povsod je dobro, doma pa najbolje. Le žalibog, da ga socialne razmere dostikrat primorajo v to, da se mora ločiti od svoje dece. Mnogokrat ali morda vselej misli pri tacih prilikah, da bodo otroci njegovi morda bolje izhajali na tujem, da se jim ne bode treba tam bayiti s tako težkim delom, kakor doma. A tudi s tem se ne tolaži on, da bi mu potem morda pomagali kaj otroci, kajti on je prepričan

tudi o tem, da jeden oče lože preredi deset otrok, nego deset otrok jednega očeta.

Toda nekaj bi pa vendar rad omenil pri tej točki. Slovenec je resen človek, to lastnost kaže on rad, in žalibog kaže jo tudi dostikrat v preobilni meri svojim otrokom. Ti pa potem preradi si domišljavajo, da nimajo stariši ljubezni do njih, kajti to tako vsak vé, da čem bolj prijazen je kdo z otroki, tem raje ga imajo. Ta resnoba starišev prerada ovira ljubezen otrokovo, ter jo celo premnogokrat čisto zamori. Od tod prihaja tudi tolikokrat, da se otroci odtujajo starišem tem bolj, čem stareji postajajo. To je tudi krivo, da ravnajo brezsrčno otroci s stariši, kedar jim ti prepusté svoja posestva.

Verjemite mi, da bode mnogo manj pritožeb o surovem ravnanji otrok s stariši, ako bode té navdajala večja ljubeznjivost pri vzgojevanji svojih otrok. Se ve, kjer je potrebna resnoba, tam se ne bode nikdo spodtikal nad njo.

88.

One slabe lastnosti Slovenčeve, koje si je prisvojil vsled svoje odvisnosti od tujcev, od graščakov in od gospode sploh, bodo pa izginile tako same od sebe iz našega naroda s časom. To ne gre tako hitro, kajti pomisliti je le treba, koliko stoletij prenašal je narod slovenski potrpežljivo vse muke, vse sitnosti svojih tlačiteljev, in koliko slabih lastnostij prisvojil si je ves ta čas. Čem dalje bode živel svobodno Slovenec, tem bolj se bode zavedal svojih pravic in svoje samostojnosti, tem bolj poblašil se bode.

Vendar do prave blaženosti ne privede nas samo bogastvo in samostojnost sama, ampak nje bistvena pričina je omika. „Omika — piše Dittes — je bistveni del človeške vrednosti“. Po pravi omiki stremiti, t. j. po oni omiki, ki krepí um in pamet, blaží srce in nagiba voljo k dobremu, to je prva in bistvena dolžnost človekova. Žalibog pa, da je vsa sedanja vzgoja in ves sedanji pouk uravnan tako, da se likajo vse zmožnosti in vse sile človekove le površno, da se širi vsled tega nekaka površnost, nekaka goljufiva omika, ki je sicer na prvi pogled precej mikavna, toda natančno pogledana nima prav nikake vrednosti.

Kakor s humanizmom, patrijotizmom, ravno tako se dela velikansk „švindeln“ z omiko. Malo je ljudi, katerim je čisto jasno, kaj je prav za prav omika. Kdo je omikan? Ali oni, ki zna prav po „reglementu“ se poklanjati, ali je morda oni, ki zna prav galantno gosposkim babnicam lizati roke, ali oni, ki jih zna prav junaško voditi po sprehajališčih? Nekateri že mislijo, da je takov človek omikan.

Ali je morda oni omikan, ali je morda ona omikana, ki hodi v dražih oblačilih? Oj ne. Star pregovor veli že, da obleka ne dela člo-

veka. Se ve, da je sedanji svet že popolnem prekucnil ta rek rekóč: „Obleka dela človeka“.

Mi pa pravimo: Ne obleka, ne poklanjanje, ne galantnost in ne gostobesednost, ampak jedino omika dela človeka.

89.

A namestu prave omike širi se med sedanjimi rodovi le nekaka oblizanost, le nekaka zvananja politura. Nekaj omenil sem že o tej spaki v onih poglavjih, v kojih sem govoril o jeziku. Toda ni samo jezika oblizala ta spaka, ampak še mnogo družega na nas. Ta površna politura dovela nas je tudi do tega, da si domišljamo o sebi mnogo več, nego bi si morali domišljati v resnici. Jeden izgled za to. Nekoč imenovali so se rokodelci mojstre, in bili so ponosni na ta naslov, in bili so tudi v resnici mojstri. Sedaj se pa čutijo ti ljudje še le takrat v popolni gloriiji, ako jim kdo pravi, da so fabrikantje. Vsled tega tudi ni več rokodelskih pomočnikov, ampak le asistentje, in vsled tega so tudi rokodelski učenci, ali „lerpobje“ praktikantje.

Od pamtiveka obdelovali so naši predniki zemljo, bili so kmetje, in ponosni so bili na ta naslov. A ona že navedena politura oblizala je tudi že naše selake, in ni jim nič kaj prav, ako jih kdo imenuje kmete. Oni nočejo biti tega več, oni so sedaj kratko in malo posestniki. Se vé takrat ko so bili še kmetje, so imeli lepe kmetije, sedaj pa ko so se prelevili v posestnike, imajo pa tudi največ jako žalostna in razkosana posestva. Kmet je sedaj že prekmečki izraz. Neki nemški pregovor veli: „Hochmut kommt vor dem Falle“. Dokler so bili naši selaki zadovoljni s skromnimi naslovom kmet, so kaj veljali; a sedaj, ko propadajo kmetije, šopirijo se z naslovom posestniki, akoravno so to v mnogih slučajih le še po imenu. Tako je: „Hochmut kommt vor dem Falle“.

Še nekaj. Naši sedanji „posestniki“ tudi kaj radi slišijo, ako se jih nagovarja z besedo gospod. Nekoč niso bili gospodje, ampak bili so kratko in malo možjé. Toda možje kar nočejo biti več, zato pa čuješ tudi tako redko možate besede, tako redko vidiš možatega obnašanja in dejanja. Zato gre pa tudi rakovo pot možka poštenost, in prav primerne so sedanjemu položaju besede patra Abrahama od svete Klare: „Gott behüte mich vor der Ehrlichkeit der Bauern!“

Da pridevljemo komu besedo gospod pred njegovo ime, to še slovansko ni. Tu moram zopet postaviti v izgled najbolj slovanski narod, t. j. ruski. Rusi ne rekó nikdar: „Kaj želite gospod N. N.“ „Kaj pravite gospod J. J.“ — ampak oni rekó kar prosto: „Kaj želite Ivan Aleksandrovič?“ ali pa: „Kaj pravite Fjodor Mihajlovič?“

Pač v vsa sela slovenska ni še prodrla beseda gospod. Še so nekateri naši kmetje, ki bi ti zamerili jako, ako bi jim rekel, da so gospodje. A na Spodnjem Štajerskem n. pr. bi te zopet naš kmet jako resasto pogledal, ako bi ga ne ogovoril z naslovom gospod, in njegovo ženo s titulom „frava“.

Da bi vas vendar Bog potipal z najdebelejšim prstom, vi kmečki gospodje in „frave“.

(Dalje prih.)

Občni zbor „Zaveze slov. učiteljskih društev“

v Novem Mestu, 4. in 5. kimovca 1895.

(Dalje.)

II. Glavni zbor

vršil se je v četrtek, 5. kimovca v veliki dvorani „Narodnega doma“. Ob 1/4 na 10 dopoldne je otvoril zborovanje in nagovoril zbrane udeležence (okoli 200) I. podpredsednik „Zaveze“ gospod ravnatelj I. Lapajne tako-le:

Slavni zbor!

Častite gospe in gospice tovarišice; cenjeni gospodje sobratje!

Došli ste iz daljne Primorske in bližnje Štajerske, došli iz naše Kranjske dežele med prijazno, vinorodno dolensko hribovje, v to mično gostoljubno, slovensko Novo Mesto. Sešli ste se, da se, kakor smo se že večkrat prej, posvetujemo o tem, kar bi koristilo našemu stanu in našemu slovenskemu šolstvu, kateremu zvesto služimo, da bi bilo v večji blagor naše ožje slovenske in naše širje avstrijske domovine. Ker Vas navdaja sveta navdušenost za te svoje prelepe ideale, zato mi bodite presrečno pozdravljeni!

Pozdravljeni mi bodite, ker ste jedini in složni, jedini bratje iz vseh slovenskih pokrajin! Vsaj nas veže le jedna naloga, le jedna sveta dolžnost in sveta skrb, in ta je, da gleštamo in negujemo najlepšo cvetko slovenskega naroda, slovensko mladino, naš mladi zarod, iz katerega hočemo izrediti vrle slovenske može, dobre slovenske žene!

Naša slovenska učiteljska „Zaveza“ je velika moralna moč, lepo zrcalo složnosti in vzajemnosti slovenskega učiteljstva. Kar je slovenskih učiteljskih društev, vsako se je z veseljem „Zaveze“ oklenilo. In tako je v „Zavezi“ posredno združenih nad 1500 članov, vrlih slovenskih učiteljev in učiteljic.

„Zaveza“ je imela od lanskega zborovanja v Gorici nekaj veselih trenutkov; s pomočjo vrlih goriških tovarišev odkrila je lani — baš na rojstni dan presvitlega cesarja — spominsko ploščo vitezu Močniku v Cerknem, izvršila je važne sklepe lanskega zborovanja s tem, da

je gledé šolskih beril izročila visokemu naučnemu ministerstvu spomenico, da je svojima prvima častnima članoma slovesno izročiti mogla zaslužene častne diplome in začela izdajati „Knjižnico za mladino“. Organ naše učiteljske „Zaveze“, vrli naš „Popotnik“ se dobro drži in vstreza po svoji mnogovrstni, izbrani vsebini zahtevam slovenskega učiteljstva. Njegov urednik, ki je tudi duša naše „Zaveze“, je letos dokončal svojo petdesetletnico. On je zaslužil, da bi se ga bilo, kar je ranjki predsednik tudi nameraval, na posebni način odlikovalo. Kar je kruta smrt pobrala, tega mi danes nadomestiti ne moremo. A to, kar moremo, iz srca radi storimo: Čestitajmo danes našemu vrlemu uredniku vsiukupno k njegovi petdesetletnici in zakličimo mu: Bog ga hrani nam še mogo let!

V pretekli jednoletni dobi smo imeli tudi več žalostnih dogodkov. Izgubili smo svojega vrlega predsednika, ljubega brata in prijatelja, čvrstega šolnika Vojteha Ribnikarja. Še lani je vodil naše zborovanje, da-si je čutil kal bolezní v sebi, in še za letošnje zborovanje je delal priprave. Toda človek obrača, Bog obrne. — Neizprosna smrt nam je pobrala še druge velikane na slovenskem učiteljskem polji, vzela nam je Andreja Praprotnika, Mateja Močnika in še nekaj mlajših in starejših sobratov. Preveč mlajših in starejših sobratov! Preveč bi se zamudili, ko bi hotel neizmerne zasluge teh mož le nekoliko opisati. Zguba teh mož je neizmerna, kakor so neizmerne njih zasluge za slovensko šolstvo in učiteljstvo. Ohranimo jim hvaležen spomin na veke in veke! (Zbor vstane raz sedeže in zakliče Slava! Slava! Slava!)

Veseli spomin na preteklo jednoletno dobo je pa za vsakega Avstrijca to, da je letos naš predobri vladar, presvitli cesar praznoval že svoj 65. rojstni dan, kar nas s sladkim upanjem navdaja, da bomo z Božjo pomočjo učakali še 50letnico njegovega vladanja. Naš presvitli cesar je oče naše ljudske šole, on je prijatelj tudi slovenskih šol in omike v naši slovenščini; v jasen dokaz nam je najnovejše njegovo darilo, celjska slovensko-nemška gimnazija. Zato zakličemo Njegovemu Veličanstvu, cesarju Francu Josipu I. s srčno željo, da bi ga Bog še veliko let ohranil naši domovini, trikratni „Slava!“

Zbor se temu pozivu navdušeno odzove, gospod nadučitelj Schmoranzler pa predlaga, da se naznani ta izraz lojalne udanosti slovenskega učiteljstva brzogovornim potom pred Najvišji prestol, kar se soglasno sprejme in tudi izvrši.

Gospod predsednik opozarja potem zbor, da je treba določiti podpredsednika za današnji zbor, ker namreč II. podpredsednik ni navzoč. Predsednikovim namestnikom se potem določi odbornik gospod Luka Jelenc in gospod tajnik naznani navzočim dnevni red, kakor ga je zbor odposlancev določil. Na podlagi dnevnega reda dobi sedaj besedo gospod Ivan Stukelj, učitelj v Svetini, ki poroča o „narodni vzgoji o

Slovincih“. Ker je „Učiteljski Tovariš“ letos o tej točki že mnogo pisal, zato navajamo samo resolucije, ki jih je g. poročevalec na podstavi svojega referata predlagal in sicer:

Slovensko učiteljstvo, zbrano v VII. skupščini svoje „Zaveze“ v Novem Mestu, dné 5. kimovca 1895 je z vso važnostjo pretresovalo vprašanje, kako bi s pristno narodno vzgojo osrečevalo svoj mili narod, ter sklenilo nastopno resolucijo:

1. Materinščina in narodno petje naj se goji s skrbjo in važnostjo.
2. Katoliško vero — dragoceno dedščino naših očetov — smatramo slovenski učitelji kot sredstvo in smoter narodne vzgoje.
3. Slovenska mladina naj v leposlovnem berilu temeljito spoznava naše najizbornejše pisatelje in pesnike, v domovinoslovji pa krasoto, rodovitnost in slavne može slovenske zemlje.
4. Vzredimo slovensko mladino v samočinnosti, samostalnosti in odločnosti.
5. Narodna vzgoja bo dotlej silo trpela, dokler se ne izvede § 19 temeljnega zakona v pravico Slovincem.
6. Narodna vzgoja v Slovincih je jednostranska; skrbi se za nižjo in najvišjo omiko, malo ali pa celo nič za izomiko srednjega stanu zbok slabega gmotnega stanja v slovenskem narodu.
7. Z „Družbo sv. Mohora“ živi, z „Družbo sv. Mohora“ bo hirala narodna vzgoja po slovenskih domovih; zato jo podpirajmo z vsemi močmi.
8. Družbo sv. Cirila in Metoda spoznavamo kot najizbornejšo boriteljico narodne vzgoje.
9. „Pedagogiško društvo“ naj se postavi na širšo podlago, da bode pristopno v obče slovenski inteligenci.
10. Zaveza kot zastopnica slovenskega učiteljstva si je na prapor zapisala „narodno vzgojo“.
11. V prosep narodne vzgoje so vse podpore vredni: naša strokovna lista „Popotnik“ in „Učiteljski tovariš“, „Slovenska matica“, „Knjižnica za mladino“, „Vrtec“, čitalnice in bralna društva.
12. Učitelj naj vse nadaljnje izobrazovanje porabi v narodno vzgojo. (Konec prih.)

Davica — nevarna otroška bolezen.

Rakor napadajo razne bolezni rastline, tako tudi človeka. Strupena rosa n. pr. to so glivice, ki prepletajo osobito listje na trti, da se posuši, ker mu te glivice vzemo ves sok. Plesenj na kruhu, na usnji so tudi glivice, ki ju razjedajo. Tudi človeka napadajo menda take glivice, ki mu razjedajo meso in kri. Med posebno nevarne bo-

lezni spadajo one v grlu, v ustih, v požiralniku. Zlasti če se otrok lotijo, so ti navadno zgubljeni, ako ni dobre zdravniške pomoči in izvrstne postrežbe pri rokah. Te le bolezni se navadno imenujejo s tujimi besedami: krup, angina, difterija. Zdravniki znajo o tem natanko razločevati, namreč po mestu v grlu, kjer se je bolezen naselila, in po večji ali manjši meri napada. Krup ni navadno tako huda bolezen; nabira se pač v požiralniku veliko gnoja, ki sopenje ovira; toda s pridnim grgranjem se ga spravi z grla, in nevarnost je odstranjena. Angina (ljudje radi pravijo „gina“, tudi „pogina“, — ker pravijo, da je tako huda, da bi človek poginil) je že nevarnejša, ker se po vseh notranjih delih v ustih in v požiralniku nabira veliko gnoja, ki ga je težko spraviti na dan. In kedar se je ves gnoj vendar srečno odpravil, čuti bolnik še posebno velike bolečine, zlasti kedar požira mehke in trde jedi, ker ima vse polno ran v žrelu in požiralniku.

Izmed teh bolezni je pa najhujša difterija, katero lahko v slovenščini po vsej pravici davico imenujemo, ker človeka takorekoč zadavi. Napada največ otroke od 2. do 12. leta. Bolezen se navadno naleze, kar je sicer težko dokazati v vsakem slučaju. A v mnogih slučajih so zdravniki njeno nalezljivost dokazali. Dojencev navadno ne napada, odraslih ljudi pa tudi navadno ne v toliki meri, da bi bil njih življenje v nevarnosti. V smrtni nevarnosti so pa vselej pri tej bolezni otroci v 3. do 8. letu, ker so še preneumni, da bi verjeli, v kakošni nevarnosti so, in navadno pretrmasti, da bi ubogali zdravnika in postrežnike. Nič manj niso starejši otroci, od 8. do 12. leta v nevarnosti, ako so sploh še slabega zdravja, ali ako jih je bolezen še v drugič ali tretjič zasačila in ako imajo premalo zdravniške pomoči in domače postrežbe. Statistično je dokazano, da od 100 otrok, od davice napadenih, 67 umrje.

Te vratne bolezni — naj se že imenujejo tako ali tako, vsaj jih znajo razločevati samo zdravniki — se napovedujejo navadno z glavobolom, ob enem pa čuti človek tudi neprijeten počutek v grlu. Takemu otroku naj se pogleda takoj v usta, kjer se bode v ozadji na straneh ali na zadnjem nebu ali na malem jezičku zapazila bela pika. To je gotovo znamenje več ali manj nevarne vratne bolezni, radi katere naj se pošlje takoj po zdravnika. — Dokler pa ni zdravniške pomoči, naj se bolniku tako pomaga: Okoli vratú naj se devajo mokre poklade, mrzle, dokler je vročina pri bolniku; tople pa, kedar je zadobil bolnik navadno temperaturo. Le menjavati se morajo pogostoma. Kar je še imenitnejše, je, da otrok pridno grgra. Kaj je to? Globoko v požiralnik naj spušča tekočino, pa jo zopet ven pljuje. To naj dela neprenehoma, po dnevi in po noči. Po noči se ne sme pustiti otroka, da bi spal; marveč se ga mora klicati, da grgra in pljuje vsake pol ali četrt ure. Drugače se mu nabere toliko gnoja v grlu, da ga za-

duši. Za grgranje je najbolj še špirit (vinski cvet), pomešan z vodo — dokler namreč zdravnik ne zapiše še boljšega zdravila.

Če ni špirita pri rokah, naj se žganje z vodo zmeša, ali pa vsaj močno vino. V vseh teh tekočinah je namreč alkohol, ki je sploh dobro zdravilo zoper marsikatero bolezen, torej tudi zoper davico, ker alkohol uniči glivice. — V tej bolezni, ki je posebno 3., 4. in 5. dan nevarna, se otroka ne sme pustiti brez jedi. — Skozi 10 dni in več ne bode mogel nič trdega zavžiti, pa naj se mu daje pridno mleka, posebno kar od krave pomolženega in močne juhe. Pa tudi dobrega starega vina nekaj kapljic utegne krepčati otroka, zlasti po preteku 4, 5 in več dni, ko ga je bolezen že zeló oslabela. Otroka utegne peči, ker ima rane v požiralniku, a to naj ne straši njegovih postrežnikov. Da se mu gnoj prej odloči, naj tudi otrok sope tople pare. V ta namen imajo učeni zdravniki posebno pripravo. A kjer te ni, pomaga se lahko z loncem vrele vode, na katero se postavi lij. Skozi lij vhaajoče sope naj vsopeva bolnik. — Na davici zbolemu se tudi v nosu vse gnoji. V ta namen naj se jim dajejo vedno čisti robci, da si nos marljivo snažijo. — Kar izbljuvajo otroci pri tej bolezni, naj mečejo v posodo vode, katero imajo pred seboj. — Vsa ta nesnaga naj se pogostoma odnaša na stranišča. — Njih perilo naj se večkrat menja, — pa potlej v lugu opere, pa ne s perilom odraslih ljudij vred. — Ko je bolezen prestana, naj se vsa posteljnina in vsa obleka na gorkoti in na zraku presuši. Kar je malo vredne slame in druge reči v postelji bilo, naj se rajši sežge. Postelnjaki naj se s kropom osnažijo, sobe več dni snažijo, tla, okna, vrata, pohištvo in drugo s kropom in lugom počedi, stene nekoliko ostrgajo, zlasti po kotih in špranjah ter na novo pobelijo ali pomalajo, da so se na ta način zadušili tudi zadnji ostanki te bolezni, drobne glivice, ki so se kje obesile. Sicer pa pove zdravnik, kaj je potrebno storiti, da ni nevarno drugim, ki bivajo poleg njih.

Listek.

Zmes.

I.

ospod urednik! Sklenil sem po dolgem premišljevanji, da se bodem tudi pridružil številu vaših cenjenih sotrudnic in sotrudnikov. Popolnoma sem preverjen, da bodete z brezkončno radostjo pozdravili ta moj sklep. In kaj šele čitatelji? Obžalovali bodo, da se ni že prej oglasil vrli pisatelj. A nič ne de. Čitali bodo s toliko večjim zanimanjem moje listke, in kadar se jim izdam, kdo sem in kaj sem, dohajale bodo od vseh strani častitke in darila — zadnjih več kakor

prvih! Sicer pa ne prijemljam danes prvič za pero. Bili so časi, ko sem bil slaven pesnik in pisatelj. Kako so prišli ti časi, kakšni so bili in kako so zopet minili, to vse bodem kdaj pozneje povedal — sebi v olajšavo strašnih srčnih težav in žalostij, vam v razvedrilo in pouk, da ni dobro, ako jahanja nevešč pesniček zasede muhastega Pegaza, ki ga lahko brne v kak kot ali jarek, da se živa duša več zanj ne zmeni. Tako mine posvetna glorijska. Solze me hočejo zadušiti in zaliti, ko se spomnim tistih časov. Tolažbe vas prosim, mili bratje, da me ne uniči srčna bolečina!

Oprostite, gospod urednik, pozabil sem že, kako mora človek misliti. Najprej sem vas hotel prav presrečno pozdraviti čez hribe in doline, ki so raztreseni med vami in menoj. A začel sem precej razkladati svojo kramo. Kaj hočemo — občutki, o, ti občutki, to so čudne reči! Potlej sem hotel prositi vaše listkarje, da bi velikodušno dovolili mojim zmesem nekoliko prostorčka. Pa naj bo sedaj!

Pozdravljam vas torej prav lepo, gospod Jakob, pozdravljam vas kolegijalno, kakor se spodobi. Žal mi je, da se nisem v zgodnji pomladi, ko rožice cvetó in ptički pojó, domislil take svoje pisateljske zmožnosti. Takrat bi bil natrgal najlepših cvetic, povil jih v šopek in ga poslal vam v dar, da bi ga pripeli za klobuk in tako očitno nosili pred celim svetom vidni znak velikega mojega prijateljstva in nesebične, požrtvovalne moje darežljivosti. Misliti si pa smem, da je tudi vam že minilo poželjenje po takih dareh. Mladost — ta ima še nekoliko poezije na sebi; kadar se pa človeku nabere čelo v gube, po katerih lahko biba skače, kadar tovor nese, takrat se uda bolj prozajičnemu življenju, katero se ga naposled oprime tako, kakor žeja vedno žejnega vinskega bratca.

Toda predolg ne smem biti v samem pozdravu, zakaj čas je drag in, kar je še več: dolgost življenja našega je kratka. Ta dolgost je pa baje sedaj še kračja, kakor je bila v Preširnovi dobi. Bral sem namreč v nekem nemškem listu zadnji čas, da je neki pastor lutrš-vere po dolgem računanji in s pomočjo izvanrednega preroškega duha tako potuhtal in določil, da bomo šli dné 23. mal. travna 1908. leta vsi skupaj z zemljo vred rakom žvižgat, to se pravi bolj po domače, da bo takrat vsega konec! O, ti preljubi moj pastor, kako si ti strašno učen! Predno pa se bo to zgodilo, prišel bo na svet novi Napoleon, in začela se bo strašna vojska, hujša kakor tista Črnagojeva. To bo tako okolo leta 1900. Kar nas je učiteljev vojakov, bomo zaprli svoje univerze in krhali bridke sable nad buticami svojih sovražnikov. Oni pa bodo naše kože luknali s še britkejšimi krogli, da bomo končno prevrtani kakor zajec, ko ga prinesó mati pečenega in v omaki se kopajočega na mizo. (Ti, zajček, sline se mi cedé po tebi!) Kadar bomo vsi pobiti in pokončani, takrat bo prišel Antikrist in — adio

mondo! Tako malo časa torej! Bridko se meni pri sreci stori, kadar v te grozne zamišljam se dni. Kmalu bi začel pisati pesem o konci sveta, takó me je prevzelo!

Kako zavidam vas, predragi moji tovariši, ki ste škarte — ali drugače rečeno — ki niste še nikdar in nikdar ne boste lezli v vojaške suknje. Takrat, ko se bomo mi najbolj klali in lasali za žive in mrtve, sedeli bodete vi doma za pečjo in popravljali šolske naloge in pisali šolske zamude. Kratek čas vam bodo delale skrbne matere malomarnih učencev in učenk, ki jih bodo zagovarjale: „Naznanili ste me, učenik, ker ni bilo mojega sinčka v šolo. Pa ga res ni bilo? E, saj je bil! O, ne — ni ga bilo, ne! Pa zakaj ne? Ne veste tega? Perje je trebil doma in krompir je lupil pa blato je strgal z očetovih črevljev. In naj bi šel v šolo? Ali nimate glave? Pravijo, da ste strašansko učeni, pa še ne veste, da je treba perje trebiti, če se hoče pernica narediti; krompir se mora olupiti, ako ga hoče jesti; in kdor gre v nedeljo k maši, ta mora imeti snažno obučo! Bog pomagaj, da še tega ne veste! No, ta je pa lepa!“ — In ti, dragi moj amice Martine, „ki si pogumen dečko, dejal bodeš takrat: „Veste, mati, to ni njegovo delo.“ — „Tako!“ (Mati bo zardela, kakor zardi rak, kadar ga vrže v vrelo vodo.) — „Tako! Glej ga, glej! kdo pa naj to dela. Jaz? Seveda, on pa bo kuhal, vi pa boste jedli tisto, kar bo skuhal. Kajpada, boljše je zanj, če presedi dan v šoli, zvečer pa škriplje za pečjo po tablici, da človek še spati ne more. O, ti sveta pomagavka! Lahko vam, ki imate tri dekle, dve kuharici in jednega hlapca.“ (A Martinus je čisto sam.) „No, lep gospodar ste vi, ki ne znate nič o perji, o krompirji in o umazanih črevljih. Bog vas udari s svojo šibo, pa s tisto, ki jo ima za velike praznike! Vi — vi — uh, vi ste pa vi!“

Martinus et consortes, pústi peč, naloge in zamude in béži v vojsko, tam si gotovo varnejši! — „Ali nas še zavidaš?“ — Zdaj pa ne več!

(Dalje prih.)

Gorjanec.

Naši dopisi.

Z Breznice. (Novo šolsko poslopje.) Dne 3. vinotoka t. l. obhajali smo slavnost blagoslovljenja novega šolskega poslopja. Nujno smo bili že potrebni dvorazrednice, kajti pri 209 in še čez vsakdanjih šolarjih in poleg tega še v stari mokrotni in zaduhli šolski sobi jedna učna moč ne more doseči najboljšega uspeha, če bi tudi otroci obiskovali šolo zelo redno. Da bi se tedaj mogel pouk uspešneje gojiti, poprijel se je slavni c. kr. okrajni šolski svet v Radovljici že v letu 1887. inicijative, razširiti jednorazrednico v dvorazrednico; dne 11. sušca 1887 bil je v šolski sobi na Breznici soglašen sklep krajnega šolskega sveta, srenjskega odbora in gospodov komisijelnih udov slavnega c. kr. okrajnega šolskega sveta v Radovljici, da se razziri dosedajna jednorazrednica v dvorazrednico. Glede stavbe našla so različna mnenja, jedna stranka hotela je imet

novó šolo na starem, ob bregu ležečem, a drugi so zahtevali primernejše stavbišče za šolo. Koncem leta 1889. izrekó se soglasno vsi zastopniki v brezniški občini pri nekem zborovanju, da naj se kupi nov prostor za šolsko stavbo in da naj se šolsko staro poslopje ne podira. Na to je tedanji za šolo zelo vneti predsednik krajnega šolskega sveta — oče sedanjega g. načelnika in podjetnika nove šolske stavbe — s privoljenjem občinskim kupil za 390 gld. v bližini farne cerkve v prostoren travnik. Komisijelni ogled slavnega c. kr. okrajnega šolskega sveta v Radovljici je dné 14. vinotoka 1890 na lici mesta ta travnik spoznal zelo primernim kot stavbišče šolskemu poslopju; odobril se je pri tej priliki tudi načrt nove ljudske šole na Breznici in sicer za trirazrednico. A ker se duhovi v občini glede šolskega stavbišča niso hoteli pomiriti, treba je bilo zopet dné 30. mal. travna 1893 komisijelne obravnave slav. c. kr. okrajnega šolskega sveta z zastopniki občinskimi, kjer so se vsi ugovori zaslíšali ter v odločitev predložili višji oblasti. Visoki c. kr. deželni šolski svet je potem z razpisom dné 16. mal. srpana 1893 št. 1433 zaukazal, da naj se šola zida na kupljenem prostoru kot trirazrednica, a naj se za sedaj otvori s šolskim letom 1895/96 le dvorazrednica.

Vso stavbo dvorazrednice oziroma trirazrednice oddal je krajni šolski svet pri zmanjševalni dražbi dné 2. listopada 1893 pri vsklíčni ceni 11297 gld 2 $\frac{1}{2}$ kr. g. Ivanu Čopu, trgovcu in posestniku v Mostah — sedanjemu predsedniku kraj. šol. sveta —, za 9390 gld. V spomladi 1894 pričelo se je zidati, ter se je do jeseni toliko zvršilo, da je bilo poslopje pod streho. Letošnjo pomlad se je delalo dalje in koncem meseca kimovca t. l. dokončalo.

Načrt za novo šolsko poslopje naredil je g. Francíšek Žužek, sedaj v Ljubljani; načrt je zahtevam šolskih postav povsem umerjen in ker je poleg tega tudi gospod podjetnik stavbe zelo solidno svoje delo dogotovil, je nova dvorazdnicna prvi kras ne le Breznici, temuč je tudi — smelo trdim — najlepša šola v okrajih radovljiškem.

Dné 3. t. m. bilo je novo šolsko poslopje slovesno blagoslovljeno.

Pri blagoslovljenji bili so navzoči: g. c. kr. okr. šol. nadzornik Andrej Žumer, ud slav. c. kr. okr. šolskega sveta g. nadučitelj Grčar, g. nadučitelj J. Medič, gg. učitelji Wresitz, Triplat, Gorečan in domači šolski voditelj, dalje ves krajni šolski svet z gospodom predsednikom in podjetnikom Ivanom Čopom in g. županom A. Kržišnikom z Breznice.

Blagoslovljenje se je pričelo s slovesno šolsko mašo, katero je služil č. g. župnik T. Potočnik v spremstvu č. gg. župnikov Turka in Košmelja.

Po sveti maši poda se med potrkavanjem zvonov vsa šolska mladež, zgoraj imenovani in velika množica pobožnega ljudstva do novega šolskega poslopja, kjer č. g. župnik v spremstvu svojih č. gg. sobratov blagoslovi poslopje od zunaj. Na to se zbero vsi šolarji, če tudi jih je bilo nad 200 — in zbrana množica v jedno sobo, in č. g. župnik blagoslovi vse notranje šolske prostore in šolski križ.

Zbrani mladini najprej č. g. župnik T. Potočnik razjasni pomen blagoslovljenja, prosi otroke, da naj so poslušni in pridni, ter pozivlje stariše, da naj bodo vsi in povsod za šolo. Na to je c. kr. okrajni šolski nadzornik gosp. Andrej Žumer se v govoru zahvaljeval g. podjetniku stavbe za tako solidno in lepo delo, povdarjal kak namen ima šola, pozivljaj stariše, da redno pošiljajo svoje otroke v šolo, ter se slednjič spominjal najvišjega deželnega očeta presvetlega vladarja, pozivljajoč zbrane, da se presvetlemu cesarju zakliče trikratni Slava!, na kar se vse zbrano navdušeno odzove, šolski otroci pa zapoje cesarsko pesem.

Po končani slavnosti zbrali so se udeleženci pri kosilu v gostilni g. E. Jegliča na Selu, kjer so se vršile slavnosti primerne napitnice.

K sklepu naj se še z najudanejšo zahvalo spominjam slavnega deželnega odbora, kateri je pripomogel s precejšnjo svoto 1100 gld. podpore, da se je mogla šola tako vzorno izdelati. Naj mu bo v imeni davkopláčevalcev tem potom izročena najlepša za-

hvala. Istotako veže me dolžnost, izreči presrčno zahvalo domačemu č. g. župniku T. Potočniku in č. g. profesorju dr. Iv. Svetini, ker sta kupila novi šoli prekrasno podobo sv. Alojzija. Bog plačaj!

Šolski voditelj.

Iz Starega Trga pri Loži. Nagrobni spominek Blaž Raktelju, nekdanjemu tukajšnjemu nadučitelju, se je odkril dne 10. vinotoka na pokopališču v Podcerkvi v pričo mnogobrojnega odličnega občinstva. — Bila sta to slavnost tudi počastila dva gospoda iz Ljubljane, a slabo vreme je bilo vzrok, da se niso vdeležili tovariši iz okraja, ker je osobito zjutraj močno deževalo. — Spominek stane v Ljubljani 85 gl. 83 kr. — Izdelal ga je prav ukusno kamnosek A. Vodnik; vsem vgaja, in umetnika v nadaljno naročilo priporoča. Slavna učiteljska društva naj se v takih slučajih zaupljivo obračajo na g. A. Vodnika. Pri obedu je bilo navzočih čez 20 oseb in spominjali smo se še prav topla ranj. Bl. Raktelja. — A dobili smo tudi brzozjavne častitke k tej slavnosti. Brzozjavil je gosp. prof. Anton Stritar in gg. učitelja Krulec in Razinger. Gosp. tovariši iz okolišča so pisali, naj bi se zaradi slabega vremena slavnost odložila. — Gg. Bantan in njegov tovariš sta poslala prispevek 2 gl., ker ju slabo vreme zadržuje posebno se vdeležiti slavlja. — Računi so vsem p. n. darovalcem pri podpisnem na razpolago.

Kaspar Gašperin, nadučitelj.

Vestnik.

Osobna vest. Gosp. L. Abram, nadučitelj v Kostanjevici, jo dobil nadučiteljsko službo v Senožečah.

Dar. „Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ je podaril gosp. Peter Mayr ml. posestnik i. dr. v Kranji 200 K ter postal v smislu § 6. društvenih pravil pokrovitelj društva. Bog povrni stotero vrlemu rodoljubu in iskrenemu prijatelju ljudskih učiteljev ta velikodušni dar, društvu pa nakloni še mnogo tacih dobrotnikov!

Občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ bode dné 27. grudna ob 6. uri zvečer v poletnem salonu „Pri Maliču“. Po občnem zboru bode pa ravno tu „zabavni večer“ na čast vsem zborovalcem. — Drugi dan, t. j. dné 28. grudna, ob 9. uri dopoldne bode pa občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva“ v mestni dvorani. Po zborovanji — ob 1. uri — bode „banket“. Kdor se ga želi vdeležiti, naj se blagovoli zglasiti pri tajniku Slov. učiteljskega društva gospodu Jak. Furlanu.

Ljubljanski mestni svet je sprejel v svoji javni seji dné 5. t. m. sledeči predlog: „Kot vidni spomin na veliko naklonjenost Njega Veličanstva cesarja za naše, po potresu tako hudo prizadeto mesto in Njega osrčevalno navzočnost v Ljubljani, postavi se spomenik na javnem mestu“. V isti seji bili so imenovani častnimi občani: bivši minister, sedanji štajerski namestnik Baquehem, deželni predsednik Hein, Jan grof Harrach, baron Schwegel in Šuklje. Grofu Hohenwartu pa se je izrekla zahvala kot staremu občanu. Svoj čas se izreče priznanje in zahvala tudi drugim, kateri so delovali v korist Ljubljane o priliki potresne nesreče.

Pravila za življenje. Sloveči francoski pisatelj Aleksander Dumas, sin, veli: Hodi vsaki dan po dve uri; spi vsako noč po sedem ur; leži k počitku, kadar si zaspan; ustani, čim se prebudiš; jej le tedaj, kadar si lačen in pij le tedaj, kadar si žejen, a oboje vedno le polahko. — Govori le, kadež je treba; ne piši ničesar, kar ne bi mogel podpisati in ne stori ničesar, kar ne bi smel povedati v javnosti. Ne zabi nikdar, da se bodo drugi zanašali na te, a tebi ni nikdar treba zanašati se na druge. — Ne ceni denarja ne več ne manj nego je vreden: denar je dober služabnik, toda slab gospodar. Opuščaj vsakemu v naprej, ne preziraj ljudi, ne sovraži jih i ne posmehuj se jim. Trudi se, da bodeš v vsem jednostaven, da postaneš koristen, da ostaneš svoboden. Kadar mnogo trpiš, poglej svojemu trpljenju naravnost v lice, ono te bode vsikdar mnogo naučilo.

Naznanilo. Za od družbe sv. Mohorja letos izdano Jožef Stritarjevo knjigo „Pod lipo“ se dobivajo **lepe platnice** pri knjigovezu Ivanu Bonaču v Ljubljani komad po 20 kr., s poštnino vred 25 kr. Kdor vzame več komadov na enkrat, pošljejo se mu franko.

Denar naj se blagovoli poslati ob jednom z naročilom gosp. Ivanu Bonaču v Ljubljano.

Prečastiti gospodje poverjeniki družbe sv. Mohorja so uljudno prošeni, to častitim udom te družbe ob priliki razdeljevanja knjig blagohotno naznaniti.

Sredstva za vzbujenje genija. Sloveči in tudi nesloveči pesniki in pisatelji so rabili časih prav čudna sredstva za vzbujenje svojega genija: Kadar je hotel Montagne o kaki stvari premišljati, je zapustil svoje stanovanje in se zaprl v stolp nekega razpadajočega gradu, Rousseau pa se je zaril v seno in tam premišljal. Buffon se je jako lepo oblekel in opasal sabljo, predno je sedel k mizi. Milton se je zavil v star plašč in mogel delati le, če je oglavnica pokrivala njegovo glavo. Kadar je Chateaubriand narekoval kak spis, je hodil bos po kamenitem tlaku svoje sobe; Cooper pa je mogel pisati le, če je imel v ustih slaščico. Byron je imel vse žepe polne gomoljik, kadar je pisal; Flaubert je pokadil pipo slabega tobaka, predno je sedel k pisalni mizi; Balzacu pa je tudi po dnevi morala svetiti sveča, sicer ni mogel pisati.

Velika Pratika za prestopno leto 1896., ki ima 366 dni. Na svetlo dalá c. kr. kmetijska družba. V Ljubljani. Natisnili in založili J. Blaznikovi nasledniki. Cena 15 kr. Priporočamo to „Pratiko“ s prepričanjem in prav toplo gg. tovarišem, da jo blagovolé širiti in priporočati med našim narodom, tembolj, ker je to tista stara „Pratika“, koja je naš oče Janez Bleiweis izdaval.

Pred ljubljansko c. kr. izpraševalno komisijo so se vršili izpiti učne usposobljenosti od 4. do 11. novembra t. l.

Za meščanske šole sta napravila izpit: g. Kerschbaumer Jurij (II. sk.), in gdč. Pfau Klara (III. sk.), oba z nemškim učnim jezikom.

Za francoski jezik: gdč. Laurenčič Olga.

Za ljudske šole z nemškim učnim jezikom po čl. V. t. 1. g. Matko Martin;

Za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom: g. Čuk Fran, Grailand Fran, Rosenstein Ferdinand, Sadar Adolf, Schlenz Rudolf, in gospodične: Augustin Antonija, Bračko Marija, Cidrich Gabrijela (z odl.), Cimperšek Marija, Gasperin Olga (z odl.), Gherbaz Emilija, Globočnik Marija, š. s. Gosak Uršula, Hayne Josipina, Hribal Roza (z odl.), Jeglič Rafaela, Jereb Ana, Krašovic Ana, Kren Emilija, š. s. Krulc Nikolaja, Leinfellner Marija, Mally Ida, Mikusich Antonija, Piller Ivana, Pirch Klotilda, Tomec Jakobina, Vasič Marija, Wruss Emilija, Zwirn Friderika. Z nemškim učnim jezikom: g. Makovetz Fran, in gdč. Krobath Ana (z odl.).

Učiteljstvo gorišk. okraja, zbrano pri uradni konferenci v Št. Petru pri Gorici je jednoglasno sklenilo: 1. Prošiti visoko c. kr. vlado, da blagovoli sprejeti šolo v svojo področje, t. j. ljudska šola naj se podržavi. 2. Prošiti c. kr. okr. šolski svet, da poviša doneske za kurjavo in za snaženje šolskih prostorov — sicer se s prihodnjim šolskim letom učiteljstvo odpove oskrbovanju v tem obziru. 3. Prošiti pre-slavni c. kr. deželni šolski svet, da razveljavi t. l. izdani ukaz, s katerim se učiteljstvu nalaga, da mora po zimi zamujene šolske dneve (radi vremenskih nezdod) nadomestiti koncem šolskega leta, ker s tem ukazom se jemljejo učiteljstvu pravice, ki mu jih zagotavljajo državne postave.

Spominek. V Homotavu na Češkem se je ustanovil poseben odbor, ki nabira denarne doneske za spominek za na Triglavu se ponesrečenega prof. Al. Schmida. —a.

V pokoj morajo vsled najnovejše naredbe na Francoskem stopiti vsi okr. šolski nadzorniki in seminarni ravnatelji, ko dosežejo 60. leto starosti. —a.

Pokopališče psov se nahaja — kakor bude le malokaterim znano — v Hyde-parku v Londonu. Vstanovilo se je to pokopališče l. 1878. Vojvoda kambridški je dal nekega dne staremu vratarju, ki ima svoj vrt v tistem parku, mrtvega psa, proseč ga, da ga pokoplje v vrtu. To se je zgodilo; od tistega časa pokopavajo tam londonski bogataši svoje pse. Sedaj je tam uže do 30 pasjih grobov, a jeden lepsi od drugega. Na mnogih grobih so spominki s prav „ganljivimi“ napisi. Tu je čitati tudi sledeče: „Mojemu ljubemu Centi-ju, ljubljenemu, edinemu prijatelju 12 let.“ — „Ubogí Tapy! julija 92 l. si končal življenje. Tvoj revni gospod, Lord Peter, preživel te je le 2 dni.“ — „Našemu ljubemu „hudičku“ 7. mal. travna 1886.“ — Najboljši (!) je pa sledeči: „Jak, rojen 2. listopada 1878, umrl 15. vel. srpana 1892. Ljubil je, trpel in — umrl!“ Na mnoge grobove zasajajo vsako pomlad dragocene cvetice in polagajo lepe vence. — To je „prava“ pasja ljubezen! —a.

Učitelji in orožniki. Pod tem naslovom nam pišejo iz goriške okolice: Zadnja leta država vsem svojim uradnikom in služabnikom povišuje plače, sedaj so prišli na

vrsto ces. kr. orožniki. Kakor je znano, ni treba za ta stan nikakih posebnih predstudies. Ko mladenič dovrši tri leta vojaške službe, lahko ustopi v službo k orožnikom. Orožnik dobiva takoj plačo 400 gld., ki se mu že po preteku vsacih treh let povišuje, tako da ima orožnik (vodja) po preteku 16 službenih let lepo plačo 750 gld. Poleg tega dobiva tudi obleko zastoj in še celo več, nego je potrebuje, da si na račun tega še kaj prihrani. Pri orožnikih je posebno dobro tudi to, da jih živi po več skupaj, kar omogočuje, da imajo primerno družbo in primerno hrano. Za uživanje popolne penzije služijo menda le 30 let vstevši tri leta vojaške službe. Sedaj pa pogledimo, kako je z učitelji. Oče mora sina najmanj 10 let šolati, kar prizadene obilo stroškov očetu, mnogo truda in skrbi sinu. Končavši študije, dobi službo učitelja in plačo 360 gld. Služba mu je navadno odkazana v kaki vasi, kjer za svojo plačo ne more dobiti niti primerne hrane. (Meni se je n. pr. računalo 30 novč. za kosilo: krožnik ječmena brez kruha in vina; kje so zajutrek in večerja, stanovanje, svečava, perilo, kurjava? itd. itd.) O kaki družbi, ki je vendar vsakemu potrebna, niti ne govorim. Grenke, tužne ure.

Ubogi kandidatje, kako vse drugače si slikate prihodnost! Srečen oni, ki pride službovat v kak večji kraj ali mesto. In britkosti in nevspečnosti, boj v službi z upornimi stariši, kdo vam more to opisati? In za vse to dobite le 360 gld., ki vam zadostajejo komaj za najpotrebnejše. Orožnik, omenil sem že, dobiva po 16letnem službovanji 750 gld., koliko pa učitelj, ki ima veliko več potreb??? — 530 gld. Pri takih razmerah pač ni nikako čudo, ako je pomanjkanje učiteljskih moči vedno večje, ako se mladeniči posvečujejo raje kateremukoli drugemu stanu, nego pa učiteljskemu in stavim, ako bi jim bile znane grenkosti, težave in trpljenje učiteljskega stanu, le redki bi bil, ki bi se odločil za ta stan, dokler uživa tako sramotno, poniževalno plačo. Učiteljstvo bi se moralo pritoževati naravnost pri visokem c. kr. naučnem ministerstvu, ker že vse prošnje pri dež. poslancih nič ne pomagajo. Ako nas dežela ne more plačevati, naj nas država sprejme v svoje področje. Učiteljska društva, zganite se! Ljudska šola naj se p o d r ž a v i !“ „E“.

Zavetišča za — pijance. Naše ministerstvo pravosodja je ravnokar završilo jako znamenit zakon, po kojem se bodo snovala zavetišča za pijance na račun države, dežel, okrajnih in občin. Tem zavodom bode namen, preprečiti zle posledice pijančevanja: duševno in нравstveno pešanje in spridenje. V te zavode bodo pošiljali one, ki so bili v zadnjem letu po svoji obsodbi radi pijančevanja več kot trikrat kaznovani radi istega pregreška; taki pijanci, ki so vsej okolici nevarni v нравstvenem, gospodarskem in telesnem pogledu; in slednjič, kojim je bil opešal um in so potem ozdraveli, ki pa vendar nimajo še dovolj odporne sile proti alkoholizmu. Pa tudi radovoljni vstop bode dovoljen v ta zavetišča (asile).

Šole v Sibiriji. Tekom poslednjega desetletja pomnožilo se je število cerkvenih občinskih šol v Sibiriji neverojetno naglo. V tem, ko je bilo leta 1884. po vsej Sibiriji le 5 takih šol, bilo jih je leta 1894. že 654, učencev in učenk pa 12.978. — Osnovnih šol, v katerih se uče otroci le pisati in čitati), bilo je leta 1890. v Sibiriji le 453 s 5417 otrok obojega spola. Leta 1891. naraslo je teh šol na 504 s 6027 obiskovalci, a leta 1894. bilo jih je že 800! Torej se je v poslednjih desetih letih pomnožilo število cerkvenih občinskih šol in osnovnih šol v „grozni, barbarski Sibiriji“ za 239 odstotkov! Vsega šteje Sibirija dandanes 2522 šol (med temi 330 meščanskih) 173.306 gojenci. — Sibirija ima okolo 6,3000.000 prebivalcev, torej pride jedna osnovna šola na 2486 duš, in to je v barbarski Sibiriji. — Na koliko slovenskih duš pa pride jedna osnovna šola v prosvetljenem Trstu, nadahnenim z avito culturo“?

Zahvala. Dobrodelno društvo „Narodna šola“ poslala je tukajšnji dekliški šoli za mali znesek mnogo učnih pripomočkov, za kar se mu voditeljstvo te dvorazrednice toplo zahvaljuje.

V Repnjah, 28. vinotoka 1895.

Voditeljstvo.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1333.

o. šol. sv. Na dvorazrednici v Doberničju se razpisuje v stalno ali začasno nameščenje drugo učno mesto s prijemki IV. plač. razreda.

Prošnje do 20. listopada t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Novem Mestu, dné 30. vinotoka 1895.

Št. 1322.

o. šol. sv. Na jednorazrednici v Stopičah se razpisuje v stalno, oziroma začasno nameščenje službe učitelja-voditelja s prijemki IV. plač. razreda.

Prošnje do 20. listopada t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Novem Mestu, dne 30. vinotoka 1895.

Listnica upravnništva. Zadnjemu našemu opominu se je odzvalo 33 naročnikov s 9350 gld. Ta vsota sama na sebi ni majhna, a za naše gnotne razmere in glede na to, da zaostala naročnina znaša nad 1000 gld., pa mnogo prepričla. Le vsled nujne potrebe p. n. naše naročnike zopet lepo prosimo: Storite svojo dolžnost, da nam ne bode treba vedno tako glasno stokati. Znano nam je, da se ta način terjatve obsoja, toda rabiti ga moramo zato, ker bi bilo predrago vsacega naročnika posebej počastiti z zaprtim pismom ali celo s poštnim nalogom.

Za sliko † Andreja Praprotnika se je do sedaj zglasilo le pet naročnikov.

„Slovensko učiteljsko društvo“ priporoča iz svoje
založbe sledeče knjige:

1. „Domoznanstvo v ljudski šoli“. Metodično navdilo, spisal Jakob Dimnik; cena 50 kr.
2. J. A. Komenskega „Didaktika“, preložil J. Ravnikar; cena 50 kr.
3. Knjižica za mladino, I. zvezek uredil Ivan Tomšič; cena 20 kr.
4. „Navod slovenski vrtnarici“, spisal M. Kamuščič; cena 20 kr.

—== Čisti dohodek je namenjen „Učiteljskemu konviktu“. ==—

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1¹/₄ poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 1; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.